

PAULI LAINE

* 1. 8. 1897 Vuokkiniemen Pirttilahdessa
† 14. 6. 1966 Jyväskylässä

PAULI LAINEEN MUISTOLLE

Tieto ystävämme Pauli Laineen kuolemasta yllätti meidät. Se yllätti meidät sen vuoksi, että tiesimme hänet terveeksi ja hyväkuntoiseksi. Se yllätti meidät myös sen vuoksi, että viimeksi tavatessamme, noin kuukausi sitten, hän oli elämäniloinen ja tulevaisuutta tähyilevä, kuten ainakin mies, jolla on vielä pitkälti elämää edessä.

Pauli Laineen tie Vuokkiniemen Pirttilahdesta Jyväskylään sisältää elämänvaiheita, joita moninaisuudessa ja vaihtelevuudessa ei ole monellekaan suotu. Näihin 50 vuoteen, jotka hän uudessa kotipaikassaan vietti, sisältyy paljon työtä ja uurastusta. Monasti varmaan uuteen paikkaan sijoittuminen on vaikeata. Erikoisen vaikeaa se lienee ollut Pauli Laineelle, joka oli syvästi kiintynyt Kuittijärven rannalla sijaitsevaan kotikyläänsä, Pirttilahteen. Pauli Laineelle ei elämänura tuottanut vaikeuksia. Karjalaisen kauppamiehen veri veti ja elämäntyönsä hän suoritti liikealalla menestyen ja saavuttaen näkyvän aseman, viimeksi suurehkon teollisuuslaitoksen toimitusjohtajana, josta hän siirtyi eläkkeelle. Hänen oli helppo olla kanssakäymisissä ihmisten kanssa. Tä-

hän auttoi häntä myönteinen elämäntutkimus, rehti ja suora esiintyminen ja uskollisuus omaksutuille periaatteille.

Pauli Laineen henkilökuvaan kuuluu myös urheiluharrastus, joka johti hänet ampumaharrastuksen pariin. Suurmestaruusluokka ja monet, monet palkinnot ja mestaruudet ovat osoituksena vakavasta harrastuksesta. Myös metsästäys, kalastus ja eränkäynti liittyvät hyvin kiinteästi Pauli Laineen kuvaan.

Keskeisimmäksi ja meitä läheisimmäksi jäänee kuitenkin hänen palava kotiseuturakkautensa ja uskollisuutensa syntymäseudulle. Tuskin mikään lienee Pauli Laineelle ollut niin läheinen, niin rakas kuin menetetty kotiseutu. Sen puolesta hän oli nuoruutensa innokkaina vuosina ollut valmis uhraamaan jopa henkensäkin. Sen puolesta hän parhaina miehuusvuosinaan osallistui yhteisiin harrastuksiin ja heimotyöhön. Ja sen puolesta hän elämänsä kypsissä vuosissa oli valmis työhön ja uhrauksiin. Karjalakerhojen Keskusliitto, Karjalan Sivistysseura, Säätiö Väinölä ja Domnan Pirtti-Säätiö ovat ne järjestöt, joiden piirissä Pauli Laine on uhrannut aikaansa ja varojansa.

Kuukautta ennen kuolemaansa lähetti Pauli Laine säätiö Väinölälle osoitetun kirjeen, jonka ohessa seurasi 5.000 markan postilähetysvekseli. Kirjeessään hän toteaa, että hän on aina ollut valmis ei vain sanoihin, vaan tekoihin, kun on kysymyksessä Karjala. Olen rakastanut synnyinseutuani yli kaiken ja vieläkin se saa minut syttymään, lausuu hän kirjeessään. Tahdon osoittaa sen myös tällä hetkellä, hän jatkaa, ja asettaa tämän rahasumman säätiö Väinölään käytettäväksi. Tämä kirje oli ikäänkuin Pauli Laineen henkinen testamentti. Mutta samalla se oli myös suuremoinen lahjoitus karjalaisuuden työhön.

Me voimme murhemielin vain todeta, että riveistämme on jälleen poistunut mittava mies, joka aina oli valmis aattein, miekoin, mietteihin toimimaan silloin, kun vaara oli ovella. Hän on lähtenyt pois, matkalle josta ei ole paluuta. Hänet on katketty Keski-Suomen multa. Mutta hän on jättänyt meille jälkeensä neille esimerkin, esimerkin, jota kannattaa seurata: olla uskollinen kotikonnulle kuolemaan saakka.

Aleksi Lahelma

P.S. Siunaustilaisuudesta muodostui vaikuttava surujuhla, jonne oli saapunut runsaasti sukulaisia, heimoveljiä ja -sisaria, heimosotureita, aseveljiä, liiketuttavia ja ystäviä. Seuramme sepeleen laskivat teollisuusneuvos Jussi Mattinen, johtaja Pietari Mattinen ja seuramme puheenjohtaja Boris Karppela. Aseveljien sepeleen laskivat Mannerheiminristin ritari Ilmari Honkanen, Annikki Marttina ja Otto Väisänen.

KAKSI KARJALAN YSTÄVÄÄ KUOLLUT

Hallitusneuvos, teologian tohtori h.c. Antti Inkinen kuoli 8. 6. 1966 Helsingissä usean kuukauden sairastuttuaan. Hänet tunnetaan ensi sijassa Suomen ortodoksisen kirkkokunnan itsenäistämisen- ja kansallistamistyössä suuressa määrin ansioituneena hallintovirkamiehenä ja siinä ominaisuudessa — vertauskuvallisen yksityiskohdan mainiten — viimeisenä elossaan olleena kirkkokunnan »perustuslain», asetuksen 26. 11. 1918, allekirjoittajista.

Antti Inkinen syntyi Pietarissa 26. 10. 1880 Savosta sinne muuttaneen perheen vesana. Hän kävi Kolppanan seminaarin, tuli 1902 ylioppilaaksi Viipurissa ja suoritti 1907 Helsingin yliopistossa ylempään hallintotutkinnon. Myöhemmin hän kartutti tietojaan kanonisessa oikeudessa ja saavutti Pariisissa Institut de Théologie Orthodoxe-nimisessä korkeakoulussa maassamme harvinaisen doctorandus juris canonici-arvon sekä vuonna 1960 teologian kunnia-tohtorin arvonimen.

Inkinen palveli valtiota yli 40 vuotta: aluksi lääninhallinnon viroissa lääninkanslistina, nimismiehenä, varalääninsihteerinä ja lääninsihteerinä sekä vuodesta 1914 lähtien ensin senaatissa, sitten valtioneuvostossa protokollasihteerinä, vanhempana hallitussihteerinä ja lopuksi hallitusneuvoksena. Opetusministeriössä hänen alaansa kuuluivat ne kysymykset, jotka koskivat uskonnollisia yhdyskuntia, kansakoulua ja vapaata kansanvalistustyötä, retkeilyä ja elokuvaa. Eri toimeksiantojen nojalla hän hoiti useita sivu- ja luottamustehtäviä mm. Tarton rauhan jälkeen asetetussa sekakomiteassa ja suomalais-venäläisessä rajakomiteassa, Pietarin pääkonsulinvirastossa, eduskunnan sivistysvaliokunnassa, valtion elokuvaintarkastuskomiteassa sekä hallituksen edustajana ortodoksisen kirkkokunnan kirkolliskokouksissa. Eläkkeelle 1948 siirryttyäänkin hän toimi opetuselokuvakomitean puheenjohtajana, Helsingin saksalaisen koulun hallintoelimissä ja Neuvostoliitto-instituutin hallituksen jäsenenä. — Ansioistaan hallitusneuvos Inkinen sai vastaanottaa korkeita koti- ja ulkomaisia kunniamerkkejä.

Hallitusneuvos Inkisen kirjallinen toiminta ja tutkimukset ovat käsitelleet Suomen ortodoksisen ja katolisen kirkon oikeudellista asemaa sekä kanonisia kysymyksiä, Pietarin suomalaista koululaitosta, Inkerin kouluoloja ja

historiaa sekä Suomen virkarankia; hän on myös tehnyt käännoistyötä venäjältä suomeen. Hänen kirjoituksiaan on ollut runsaasti viime päivien asti sekä koti- että ulkomaisissa alan julkaisuissa — aikaisemmin myös päivälehdissä. Osa hänen tutkimuksistaan — virkatoimen kynänjälki — on arkistojen kätkössä. Niin ikään on vielä julkaisematta hänen laaja ja ansiokas käännoistyönsä Milashin kanonisen oikeuden selityksistä sekä hänen kiintoisa omaelämäkertansa.

★

Hallitusneuvos Inkisen elämäntyön ilmeisesti tärkein osa koitui Suomen ortodoksisen kirkkokunnan hyväksi. Jos siitä yrittää hahmotella pääpiirteitä, joutuu toteamaan erään jo manalle menneen kirkon kansallisen johtomiehen tavoin, ettei Antti Inkis-nimeä voida erottaa kirkkokunnan elämänkulusta: niin kiinteästi se liittyy Suomen ortodoksisen kirkon vaiheisiin. Yhtä lailla hänen toimintansa jakautuu 1) suhteellisen lyhyeen, kiihkeään ja innoituksenomaiseen, uusiin kansallisiin ihanteisiin mutta samalla myös kirkon tuhatvuotiseen perinteeseen nojaavaan perustamistyöhön, 2) saavutettujen tulosten pitkään vakaannuttamiskauteen sekä 3) sodan ja evakkotai-paleen jälkeiseen jälleenrakentamiseen entisen perinnön pohjalta.

Ensimmäinen silloisen protokollasihteerin paneutuminen ortodoksista kirkkoa koskeviin asioihin syksyllä 1918 liittyi vasta itsenäistyneen valtakunnan uuteen asemaan sopeutuvan toisen kansankirkon perustamisvaiheeseen. Kansallistamistyön oli hallituksessa pannut alulle senaatin kirkollistoimituskunnan päällikkö, professori E. N. Setälä, jonka kanssa Inkinen oli vuosikautia kestäneessä kiinteässä yhteistoiminnassa. Senaatin asettama komitea kirkon omista kansallisista johtomiehistä valmisti ehdotuksen perusasetukseksi, joka kirkollistoimituskunnassa muokattiin lopulliseen muotoon. Senaatin istunnossa 26. 11. 1918 Inkinen esitteli viimeistellyn asetuksen ja varmensi sen hyväksymisen nimikirjoituksellaan.

Mutta järjestelytyö oli vielä kesken. Asetus oli tosin varmistanut kirkkokunnan aseman omassa maassa, mutta entinen riippuvaisuus vieraan, vallankumouksen sekasortoon saattaman valtakunnan, Venäjän, määräämävallan alaiseen hengelliseen johtoon jäi vielä ennal-

leen. Epäkohdan poistamiseksi laadittiin erilaisia suunnitelmia — sellaisiakin, jotka yleinen poliittinen kehitys esti toteutumasta. Yrityksen lopulliselle onnistumiselle oli erittäin tärkeätä se, että Inkinen pysyi jatkuvasti — maan hallituksen ja opetusministerin vaihtuessaan — kirkkokunnan järjestelytyölle omistautuneena. Siinä hän työskenteli yhteisvoimin yliopiston oppituoille palanneen Setälän ja kirkon omien kansallisten johtomiesten kanssa. Miten välttämätön Inkinen oli keskeisessä tehtävässään, sitä osoittaa kansallismielisten aito hätä hänen lyhytaikaisen Pietarin-komennuksensa aikana, kuten Setälän saamasta kirjeestä näkyy: »Jos milloin, niin nyt me tarvitsemme apuamme! Meidän hyvä ystävämme ja auttajamme hallitussihteeri Inkinen on poissa...» Tilanne olikin täpärällä. Mutta Inkinen palasi tutulle virkapaikalleen ja saattoi ratkaisuun kirkon itsenäistymiskysymykselle välttämättömän lähetyskunnan lähettämisen Konstantinopoliin. Näin hän — jälleen erään kirjeen sanontaa lainaten — »ansaitsi kirkkokunnan vilpittömän kiitollisuuden». Valtiovallan ja kirkkokunnan yhteisen lähetyskunnan tuloksetas matka vuonna 1923 päätti perustamisvaiheen.

Saavutettujen tulosten vakaannuttamiskauden ensimmäisiä tehtäviä oli ortodoksisen kirkkokunnan kotimaisenkin hengellisen johdon uudestijärjestely sekä kirkon sisäistä elämää pahasti häirinneiden ajanlaskuriitaisuuksien hillitseminen. Hallituksen ja kansallisen kirkon toimia vaikeuttivat ulkomailta käsin nurjassa mielessä harjoitettu kiihotus sekä myös ihmisyiden nimissä sieltä hankittu myötätunto laillista kirkollista esivaltaansa vastaan niskuroivien puolesta. Vakaannuttamiskauden tuloksia on myös vuoden 1925 uusittu asetus kirkkokunnasta; sitä valmistaneeseen komiteaan Inkinenkin kuului. Näkyvänä ilmaukseksi Inkinen merkityksestä oli hänen tehtävänsä hallituksen pysyvänä edustajana kirkkokunnan kirkolliskokouksissa 1925—1942. Inkinen toimien päämääränä oli valtion ja kansakunnan kokonaisuus; siinä kokonaisuus sulki sisäänsä myös ortodoksisen kirkon edun. Kansalliselle kirkkokunnalle välttämättömän oman pappispolven kasvattaminen oli hänelle myös läheinen asia.

Sotiemme jälkeen, kirkkokunnan kansallisen olemassaolon perustan ollessa uhattuna, tapaamme hallitusneuvos Inkisen edelleen innokkaassa työssä: kirkkokunnan alistamista vieraan pyyteen alle vastustavan ryhmän neuvonantajana ja henkisenä tukena. Vapauduttuaan virkatuolin sidonnaisuudesta hän emerituksen kirjoituspyödyän ääressä jatkoi samaa oikeustaistelua terävillä kirjoituksillaan, joissa hän ei säästellyt voimallisia ja herättäviä sanoja. — Uhka väistyi, ja Suomen kirkko on voinut sen jälkeen toimia häiriytymättä ainutlaatuisena ilmiönä: ainoana kansallisena ortodoksisena kirkkokokuntana Länsi-Euroopassa.

9. 6. 66 kuoli Helsingissä Marian sairaalassa muutaman päivän sairastettuaan aikamme tunnetuin suomalainen roomalaiskatolinen kirkonmies, monsignore Gustaf Adolf Carling korkean iän saavuttaneena.

Hän oli syntynyt Helsingissä v. 1882 pääkaupunkiin siirtyneen, vanhaan pohjalaiseen talonpoikaissukuun kuuluneen monilapsisen perheen poikana. Tultuaan ylioppilaaksi vuosiosadan vaihteessa hän aloitti suomalais-ugrilaisen kansa- ja kielitieteen opiskelun Helsingin Yliopistossa osallistuen mm. keruumatkaan Itä-Karjalassa. Saatuaan kääntymyksen roomalaiskatoliseen uskoon hän lähti Roomaan Vatikaanin yliopistoon, jossa jesuiittain veljeskunnan perustaman collegiumin oppilasmatrikelissa kohtasi mm. suomalaisten edeltäjiensä Johannes Jussoilan ja Erik Sorolaisen poikien nimet. Vaativan, kansainväliseen kanssakäymiseen virittyneen pappiskoulutuksen päätyttyä paavi Pius X:s siunasi Pohjolaan lähtevän pappiskokelaan apostolisella kätenpäällepanolla. V. 1911 Venäjän roomalaiskatolinen arkkipiispa vihki Adolf Carlingin pappiksi Pietarissa.

Sittemmin paavin kotiprelaatin arvonimen ja muitakin paavillisia kunnianosoituksia saanut monsignore Carling toimi pappina Helsingissä ryhtyen 20-luvun alussa ensimmäisenä roomalaiskatolisenä pappina Suomessa keskiajan jälkeen saarnaamaan myös suomeksi. »Kyllä se kuulee suomen kielen, joka on luonut kaikkien mielen», vastasi saarnaaja Mikael Agricolan tapaan arvostelijoilleen. Helsingistä monsignore Carling siirtyi Viipuriin ja Terijoelle toimien siellä roomalaiskatolisen seurakunnan esipaimenena lähes parikymmentä vuotta.

Karjalaan lämpimin siten kiintyneen prelaatin evakkotie päättyi takaisin Helsinkiin, jossa hän asui ja työskenteli hoitaen viime vuosiin saakka mm. säännölliset saarnavuoronsa Pyhän Henrikin ja Marian kirkoissa sekä toimittaen kuolemaansa asti katolista kuukausilehteä Uskon sanomaa.

Monsignore Carling oli suvultaan, kieleltään ja mieleltään suomalainen, mutta laajojen hengellisten yhteyksiensä ja harvinaisen kielitaitonsa ansiosta myös eurooppalainen sanan henkisessä mielessä. Hän oli Suomettaren ja Uuden Suomen lukija ja kirjoitti kieli- ym. kulttuuriartikkeleita ja pakinoita näihin lehtiin.

Hän oli myös Karjalan Heimon lämmin ystävä.